

føre og har ført til en panikagtig Konjunkturedgang, indrømmer Forfatterne, men at Kreditens Indskrænkning og Udvidelse, væsentligst muliggjort ved Rentefodens Højde, kan være det afgørende Moment i Konjunkturbevægelserne, benægtes. Disse Udvidelser og Indskrænkninger betragtes i Hovedsagen som en Følge af Produktionsomfangets vekslende Størrelse.

Ejendommeligt er det, at Forfatterne ikke synes at ville antage den efter min Mening ret selvindlysende Teori, at det er „Profitens“ Størrelse, der er bestemmende for Tempoet i det økonomiske Liv. Det siges bl. a. herom, at man ikke har statistisk Materiale til at vise noget afgørende paa dette Punkt; dette er vel muligt, men man skulde ikke mene, at noget saadant Materiale var nødvendigt.

Det hævdes videre, at selv om man accepterede denne Teori, vilde deraf ikke følge, at Bankernes Kreditpolitik blev afgørende for Konjunkturbevægelserne; man kunde ligesaa godt hævde, at Arbejdslønnens Bevægelser var afgørende, idet Lønnen som Omkostning vejer mere end Renten. Hertil er imidlertid at sige, at under iøvrigt lige Forhold vil en Forhøjelse af Arbejdslønnen kræve en Udvidelse af Krediten; hvis Bankerne hindrer en saadan, maa enten Lønnen paany reduceres eller Produktionsindskrænkning finde Sted.

Kapitlet om Konjunkturaarsagerne maa i det hele betegnes som svagt, og Argumenterne er ikke overbevisende.

De to Forfatteres Arbejde er af stor Værdi i to Henseender: For det første giver det Forretningsmanden en kyndig Vejledning med Hensyn til, hvorledes han skal orientere sig mellem de Oplysninger, der foreligger til Bedømmelse af Konjunkturudviklingen; for det andet indeholder Bogen et Fond af Oplysninger for dem, der er teoretisk interesseret i herhenhørende Spørgsmaal. I den sidste Kategori falder bl. a. det omfattende Talmateriale, der findes i en Appendix.

Jørgen Pedersen.

HERMAN STOLPE: **Konsumentkooperationen**. Stockholm Högskolas Studentförenings Skrifter III. Wahlström & Widstrands Förlag. Stockholm 1927. 104 Sider. Pris Kr. 2,25.

Det foreliggende Skrift giver paa godt 100 Sider en kort Oversigt over de bærende Principer i Konsumentkooperationen, gaar ind paa de forskellige Rochdale-Grundsætninger, giver et kort Rids af Kooperationens Udviklingshistorie paa Baggrund af den almindelige økonomiske Udvikling, placerer Konsumentkooperationen i Forhold til den private Handel og til øvrige For-

føre og har ført til en panikagtig Konjunkturedgang, indrømmer Forfatterne, men at Kreditens Indskrænkning og Udvidelse, væsentligst muliggjort ved Rentefodens Højde, kan være det afgørende Moment i Konjunkturbevægelserne, benægtes. Disse Udvidelser og Indskrænkninger betragtes i Hovedsagen som en Følge af Produktionsomfangets vekslende Størrelse.

Ejendommeligt er det, at Forfatterne ikke synes at ville antage den efter min Mening ret selvindlysende Teori, at det er „Profitens“ Størrelse, der er bestemmende for Tempoet i det økonomiske Liv. Det siges bl. a. herom, at man ikke har statistisk Materiale til at vise noget afgørende paa dette Punkt; dette er vel muligt, men man skulde ikke mene, at noget saadant Materiale var nødvendigt.

Det hævdes videre, at selv om man accepterede denne Teori, vilde deraf ikke følge, at Bankernes Kreditpolitik blev afgørende for Konjunkturbevægelserne; man kunde ligesaa godt hævde, at Arbejdslønnens Bevægelser var afgørende, idet Lønnen som Omkostning vejer mere end Renten. Hertil er imidlertid at sige, at under iøvrigt lige Forhold vil en Forhøjelse af Arbejdslønnen kræve en Udvidelse af Krediten; hvis Bankerne hindrer en saadan, maa enten Lønnen paany reduceres eller Produktionsindskrænkning finde Sted.

Kapitlet om Konjunkturaarsagerne maa i det hele betegnes som svagt, og Argumenterne er ikke overbevisende.

De to Forfatteres Arbejde er af stor Værdi i to Henseender: For det første giver det Forretningsmanden en kyndig Vejledning med Hensyn til, hvorledes han skal orientere sig mellem de Oplysninger, der foreligger til Bedømmelse af Konjunkturudviklingen; for det andet indeholder Bogen et Fond af Oplysninger for dem, der er teoretisk interesseret i herhenhørende Spørgsmaal. I den sidste Kategori falder bl. a. det omfattende Talmateriale, der findes i en Appendix.

Jørgen Pedersen.

HERMAN STOLPE: **Konsumentkooperationen**. Stockholm Högskolas Studentförenings Skrifter III. Wahlström & Widstrands Förlag. Stockholm 1927. 104 Sider. Pris Kr. 2,25.

Det foreliggende Skrift giver paa godt 100 Sider en kort Oversigt over de bærende Principer i Konsumentkooperationen, gaar ind paa de forskellige Rochdale-Grundsætninger, giver et kort Rids af Kooperationens Udviklingshistorie paa Baggrund af den almindelige økonomiske Udvikling, placerer Konsumentkooperationen i Forhold til den private Handel og til øvrige For-

mer for Kooperation, paaviser Nødvendigheden af Neutralitet navnlig overfor politiske Bevægelser (Socialismen), giver en temmelig udførlig Fremstilling af den Internationale kooperative Alliances Udvikling fra dens Dannelse i 1895 med en meget uensartet Medlemsstab og til de sidste Aar, da Alliancen stærkere og stærkere betoner sin Karakter af at være Organ hovedsagelig for Konsumentkooperationen samt sin politiske Neutralitet. Endelig gives til sidst et kort Udblik over Bevægelsens Muligheder i Fremtiden.

Som næsten alt, hvad der fremkommer fra svenske Kooperatører, er dette Skrift ogsaa præget af stærk Sans for de Muligheder, som „verkligheten“ rummer. Selvfølgelig har der ikke paa den meget begrænsede Plads kunnet gives indgaaende Diskussioner af de mange Problemer, som forefindes, men Fremstillingen er dog ingenlunde en blot Opremsning af Fakta. Tværtimod findes talrige korte Bemærkninger, der paa en præcis Maade giver Forfatterens Mening om de forskellige Spørgsmaal. Overfor Tendensen til i en Vedtægt at fastsætte den Rente, hvorover man ikke vil forrente Kapitalen, paapeges, at dette ikke kan gennemføres, hvis den almindelige Rente stiger, saafremt Kooperationen da vil vedblive at eksistere. Med Hensyn til Rochdalereglerne paavises, at de ikke alle gennemføres lige strengt og at dette heller ikke er nødvendigt. Reglen om kun at sælge til Dagspris følges saaledes ikke helt i Sverige, idet man der ikke saa meget arbejder for at kunne give høje Dividender, men hellere vil arbejde med Detailpriser, der ligger noget under de almindeligt gældende. „Eet Medlem — een Stemme“ bliver heller ikke opfattet efter Bogstavet, idet f. Eks. Medlemmer af det kooperative Forbund sender Repræsentanter til Kongresser o. l. i Forhold til deres Størrelse.

Aarsagerne til Kooperationens ulige Udbredelse i de forskellige Lande søger Forfatteren bl. a. i den Adgang, som Lovgivningen giver til at oprette Filialer i Detailhandelen. Naar Kooperationen er svag i U. S. A., skulde det herefter hænge sammen med den stærke Udvikling i Filialsystemet.

Kooperationens vigtigste Opgave er at modarbejde de Monopoler, som i det nuværende Samfund vokser sig stadig stærkere. Af Farer, eller dog Vanskeligheder, som truer Bevægelsen, peges dels paa Forholdet til de beskæftigede Arbejdere, dels og navnlig paa Vanskelighederne ved at bevare og styrke Demokratiet: „Kooperationens Hovedproblem, med hvis Løsning Bevægelsen staar og falder“.

Henry Stjernqvist.